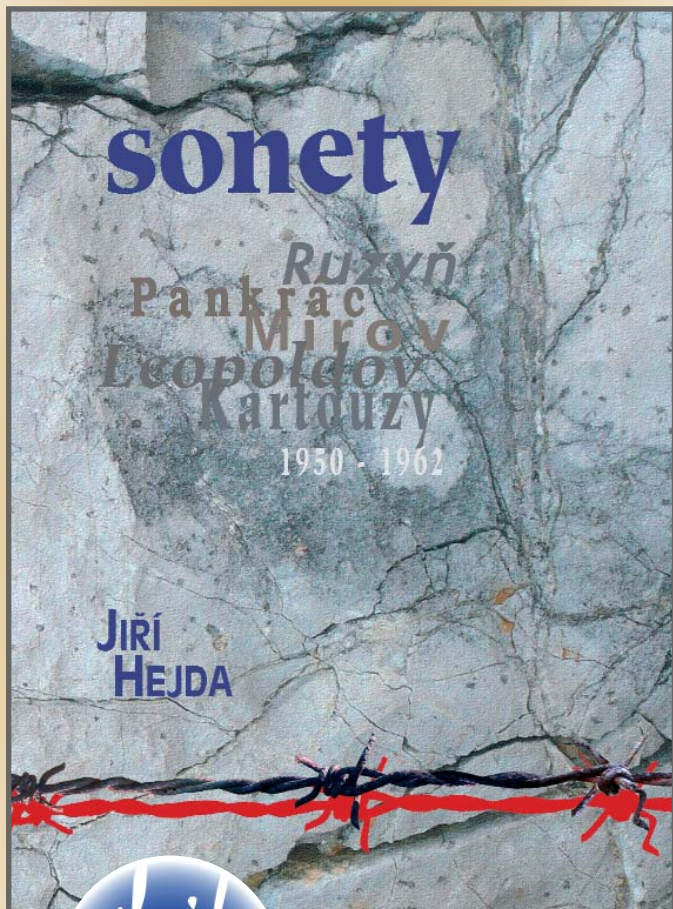

druhý svazek řady
Spisy Jiřího Hejdy

euroslavica

vychází
V PROSINCI 2010

ISBN 978-80-85494-91-4

logo je znakem ediční řady

Spisy Jiřího Hejdy

Vydané svazky:

1. **Žil jsem zbytečně** (autobiografie)
Machart, 2010

Připravované svazky v nakladatelství Euroslavica:

2. **Sonety**
Euroslavica, Praha 2010
3. **Útěk** (román)
4. **Národ sobě** (románová kronika)
díl první **Prodaná nevěsta**
díl druhý **Požár**
díl třetí **Výstava**
díl čtvrtý **Omladina**
díl pátý **Sestry**
5. **Ideová křížovatka**
(publicistika)
6. **Naše národní hospodářství**
(ekonomické spisy)

Třetí sonet prvního věnce PŘEDJAŘÍ

, VE KTERÉM JSI ŽIL, SE ROZBIL V ZMATKU
a po jiném už ani netoužíš,
nemá-li většinu těch mravních statků,
bez kterých lidský život ztrácí již

své kouzlo. Tančit podle kolovrátku,
na to jsi měl vždy neohebný kříž.
Buď rád, že prožíváš své stáří v chládku,
těm venku beztoho jen překážíš.

Jen smutno je ti. Hledíš zasmušilý,
jak uštvaný dav tancuje a šílí
radostí, že ho vedou na porážku.

Lež vidíš před sebou a ohavnosti,
na dosah ruky ordinérní frašku,
cos míval rád, je v děsné vzdálenosti.

Sonety vznikly v kriminálech. V roce 1950 jsem byl v procesu s Dr. Miladou Horákovou odsouzen k doživotnímu žaláři [...] Protože proces s Dr. Horákovou byl první československý monstrproces, z třinácti obžalovaných byli čtyři popraveni, zacházelo se s námi ve všech věznicích mimořádně přísně. Většinou jsem byl izolován, nedostal jsem několik let do ruky ani knihu, ani časopis, ani tužku a papír. [...] Co dělat? Abych nepropadl melancholii nebo se nepobláznil, začal jsem „básnit“. [...] Chtěl jsem vyjádřit, co myslím a cítím. Chtěl jsem si to uchovat

Čtrnáctý sonet sedmého věnce ADVENT

MÍR LIDEM DOBRÉ VŮLE NA ZEMI
po půlstoletí válek, revolucí,
kdy místo chlebem živ byls frázemi
a přežvykoval hesla rezolucí.

Když začlo to, my byli ještě kluci.
A pak jsme prošli všemi fázemi
zla, přetvářky a mdloby. Mameluci
tří válek – na frontách i v zázemí –

v zápase s hnědou, rudou záplavou
jsme holý život zachránili stěží,
že šli jsme věrně za svou zástavou,

jež zlatou zdála se – ač byla spěží.
Už svítá? Ne. Nám stále nad hlavou
tma soumraku jak víko rakve leží.

v paměti. [...] Chtěl jsem zaměstnat mozek nějakou intenzivní prací. Pro kriminál, kde není tužka a papír, je forma věnce sonetů jako stvořená, protože usnadňuje pamatování rýmů, a pak je v kriminálu dost a dost času na hledání takové formy i náplně, aby nakonec nebyl věnec jen rýmovačkou.

Není mým právem mluvit o tom, zda se mi to podařilo. Byly zbásněny z hluboké vnitřní potřeby...

*Jiří Hejda, nedatovaný rukopis
z pozůstalosti*

Jiří Hejda (1895-1985)

si získal za první republiky jméno jako vynikající novinář, národohospodář a publicista. Nekompromisní demokratické a vlastenecké smýšlení pak přivedlo Hejdu nejen k protinacistickému odboji, ale po komunistickém převratu jej jakožto tvůrce tehdejšího národněsocialistického ekonomického programu nakonec posadilo i na lavici obžalovaných v procesu s Miladou Horákovou.

ZNĚLKOVÝ VĚNEC tvoří patnáct sonetů. Poslední verš čtrnácti sonetů se vždy opakuje jako první verš sonetu následujícího. Incipity těchto sonetů, zopakované v přirozené posloupnosti, pak vytvářejí závěrečný, patnáctý sonet. Ten bývá označován jako sonet mistrovský.

Je to neobyčejně artistní útvar a jako takový je výrazem snahy o formální brilanci, jež patří k nejstarším direktivám evropské lyriky vůbec.

[...] Ve svém komentáři Hejda zdůraznil, že jeho cyklus deseti věnců tvoří jednotně myšlený celek – „jakési vyznání víry“. To je důležité upozornění: soubor je promyšleně komponován a každý z deseti věnců má vlastní téma a vlastní tóninu.

[...] „Věř jenom sobě, jiným s otazníky, / chtěj mnoho, znej však meze svého chtění / a za své skutky nepožaduj díky! / Dej tomu přednost mítí pomocníky / jen ve svých snech – leč nepropadnout snění – / být sám a silný ve svém osamění.“

Tuto horatiovskou reminiscenci si v dnešní poezii může vážně dovolit málokterý básník. Hejda na ni nepochybně měl právo.

Z doslovu Jiřího Pelána

„Je to dílo jímavé, drásavé, emocionálně nesmírně silné; je to ojedinelá básnická výpověď o tragické kapitole českých dějin.“

*Jiří Dědeček
předseda Českého centra
Mezinárodního PEN klubu*

3.

Svět ve kterém jsi žil, se rozbil v zmatek
a po ^{jmém vě} ~~tom~~ ^{moje. ci} ~~závažném~~ ani netoužíš,
chytit se většiny těch mravních statků,
bez kterých lidský život ^{stáčí} ~~nená~~ již

své kowlo. Tancil podle Kolovrátku,
na to jsi měl vždy neohobný kříž.
Bud' rád že ^{prožil, vypo starý} ~~dozrál~~ ~~na~~ léta v chládku,
tam ^{teď tady} ~~zcela~~ bestoho jsi překázil.

Ten smutno je ti. Hledíš zasmušilý
jak utvořený dav tančuje a šílí
radostí, že ho vedou na porážku.

Lež vidíš před sebou a okavnosti,
na dorah ruky ordinerní frašku,
cos mival rád, je v děsné vzdálenosti.

Faksimile stránky ze sešitu, do kterého
Jiří Hejda zapsal svůj cyklus sonetů
po návratu z vězení roku 1962.

Druhé vydání sbírky se textologicky opírá
především o tento rukopis, současně bere
v potaz i strojopisné verze, z nichž vycházelo
první vydání z roku 1993.